

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТІВ В УКРАЇНІ*Запорізька державна інженерна академія, кафедра ОАОА*

Вадою української економіки, що заважає її розвитку, є відсутність відповідних інститутів або їх неефективне функціонування. Основна функція інститутів в економіці полягає в зменшенні трансакційних витрат та забезпеченні прийняття ефективних рішень. Потрібні прості механізми для вирішення різноманітних питань. Ці механізми часто виникають при випадкових випробуваннях, коли певний порядок дій (алгоритм) дає змогу отримати необхідні результати, досягти мети. Такі алгоритми утворюють правила, які закріплюються на законодавчому рівні або як традиції. Тобто в основі всіх правил і традицій знаходиться господарча практика, найбільш вдалі приклади вирішення проблем.

Розвиток технологій викликає попит на нові правила. Запозичення їх в інших економіках не завжди дає змогу домогтися бажаного результату. Крім формальних інститутів є також інститути неформальні, які часто бувають важливішими, ніж формальні. До неформальних інститутів належать звичаї, уявлення про справедливість, соціальні норми. Якщо між формальними і неформальними інститутами не має координації, пріоритет буде на боці останніх. Переваги, які громадяни певних держав віддають окремим цінностям, затверджуються в конституціях держав, а найважливіші з них – в преамбулах конституцій. Так, в США це право кожної людини на індивідуальну свободу, приватну власність і прагнення до щастя. Широко відомі цінності французької республіки: свобода, рівність, братство. У Німеччині віддають перевагу порядку, в Англії – традиціям. В Україні люди прагнуть до незалежності, заможності, справедливості. Незалежність – це передусім самостійність, можливість діяти вільно, без обмежень. Заможність – це власний добробут. Важче за все визначити, що з погляду українців означає справедливість. Справедливість перш за все передбачає неупередженість, дії на законних підставах.

Однак при цьому часто забувають про зворотній бік, без якого ці цінності не існують. Незалежність означає також відповідальність за наслідки своїх рішень і дій, добробут передбачає працю, а іноді дуже тяжку працю, справедливість можлива тоді, коли інтереси кожного однаково важливі для суспільства і всі мають однакові права. Сучасна економічна практика не сформувала механізмів вирішення господарчих проблем в правовому полі, приклади успішності закріпили в свідомості українців, що досягти успіху можливе лише порушивши закон. Намагаючись досягти втілення своїх ідей людина здатна знехтувати правами інших, що свідчить про неповагу до них. При цьому забувають про те, що всі залежать від усіх, все в економіці взаємопов'язане.

Рішення не бувають однозначними, кожне з економічних рішень буде мати як позитивні так і негативні наслідки. Політичний і економічний режими будуть залежати від того, як громадяни відстоюють свої інтереси: за допомогою права, або зв'язків і хабарів.

Таким чином, до проблем, які перешкоджають формуванню і становленню ефективних інститутів в Україні можна віднести такі:

- відсутність координації між формальними і неформальними інститутами;
- правовий нігілізм, керування в своїх діях політичними, економічними або іншими інтересами, а не законом;
- відсутність взаємоповаги між громадянами.